
DE SINAASAPPELSLAK *DORIS PSEUDOARGUS* VAR. *FLAMMEA*, RAPP 1827, IS OPGEDOKEN IN ZEELAND – THEUS HOLLEM

WAARNEMING

In de Krabbenkreek bij St. Annaland is de oranje kleurvariant *flammea* van de Citroenslak (*Doris pseudoargus*) opgedoken (foto's 5, 6 en 7). De soort staat ook bekend onder de naam *Archidoris tuberculata* Cuvier (1804) en *Archidoris pseudoargus* Rapp (1827). Valdés (2002) heeft de geslachtsnaam gewijzigd in *Doris*. Er bestaat over deze wijziging bij sommigen nog enige twijfel. Tijdens een duik op 14 november 2007 viel mijn oog op iets oranje dat aan de binnenkant van een dode, openstaande Japanse oester (*Crassostrea gigas*) zat. Het werd snel duidelijk dat het oranje plakkaatje een naaktslak was, maar welke soort? Globaal leek het oranje diertje veel op de Satijnslak (*Jorunna tomentosa*), maar miste de duidelijke bruine stippen die al bij heel jonge exemplaren meestal zichtbaar zijn en ook de papillen waren niet zo fijn als bij *Jorunna tomentosa* (Picton & Morrow, 1994). Zou het dan de al vanaf medio 1999 veel geziene Millennium wratslak (*Geitodoris planata*) zijn? Maar deze oranje beauty van iets meer dan 6 cm had geen sterpatroon om de zuurkiertjes en zo te zien helemaal geen zuurkiertjes zoals *G. planata*. Deze was geheel zonder enige tekening en had papillen van twee grootteklassen.

SOORTBESCHRIJVING, DETERMINATIE EN NEDERLANDSE NAAMGEVING

Het geslacht *Doris* behoort tot de familie Archidorididae die behoort tot de onderorde Doridacea van de Nudibranchia. Er zijn van de Citroenslak in 40 jaar meer dan 50 waarnemingen bekend van de Nederlandse kust, de Westerschelde en de Oosterschelde tot aan de lijn Wemeldinge-Zierikzee (Swennen, 1961; Swennen & Dekker, 1987), maar voor zover bekend (C. Swennen, pers. meded.) niet van de oranje variant *flammea*. De laatst bekende waarnemingen van *D. pseudoargus* zijn van maart 1990 van Marco Faasse bij Zoutelande en december 2006 van Ron Offermans bij de Zeelandbrug. In 1995 zag ik bij Levensstrijd bij Zierikzee een witte naaktslak van ruim 10 cm, maar deze is toen niet gedetermineerd. Nu ik deze Citroenslak heb gezien, vermoed ik sterk dat het ook een Citroenslak is geweest.

Na een duik met fotograaf Rinie Luykx en aan de hand van zijn onderwaterfoto's raadpleegde ik Godfried van Moorsel en Rob Dekker en hun reactie was

dat het wel eens om *D. pseudoargus* var. *flammea* kon gaan. Op hun advies ook foto's van de onderkant gemaakt om te zien of het dier mondtentakeltjes had (fig. 1). Die twee tentakeltjes ken ik van het omkeren van *G. planata* en zijn vrij makkelijk onder water te zien. Bij deze slak waren ze niet te zien en aan de hand van een foto van de onderkant, de volgende dag gemaakt door Janny Bosman, was nog niet helemaal met zekerheid vast te stellen of het mondtentakeltjes waren of een huidplooi. Na enkele duiken was ik weer met Rinie Luykx en heb ik ook zijn onderkantfoto's aan Godfried en Rob gezonden. Toen kon met zekerheid worden vastgesteld dat het ging om *Doris pseudoargus* var. *flammea*. Ook dook ik met Brigitta Luykx en zij had het na de duik steeds over het sinaasappeltje. Ik wil voorstellen deze oranje variant van de Citroenslak de Nederlandse naam Sinaasappelslak te geven omdat het precies die kleur had.

Figuur 1. Schematische tekening van de onderzijde van de kop van (links) *Doris pseudoargus* en (rechts) *Geitodoris planata* (uit Thompson & Brown, 1976).

VERPLAATSING EN VERSPREIDING

Van de acht waarnemingen in ruim twee weken bleef het beestje doorgaans ongeveer op dezelfde plek, maar het had zich ook een keer in één dag een meter verplaatst, ofwel een gemiddelde snelheid van 4 cm/uur, een slakken-gang zou je zeggen. Doch als je het ziet kruipen, gaat het heel wat sneller en gelet op de vele oesters die het afstroopt, waren er wel een paar metertjes afgelegd. Bij de meeste duiken de omgeving afgezocht of er nog een tweede exemplaar was, maar niet gevonden. Helaas was het mij niet mogelijk de Sinaasappelslak langer te volgen. Mij is onduidelijk waarom deze *D. pseudoargus* zover in de zijtak van de Oosterschelde voorkomt.

VOEDSEL

Van beide soorten en ook van *Jorunna tomentosa* (Satijnslak) uit de familie Kentrodorididae en alle drie behorend tot de superfamilie Cryptobranchia, is

Foto 5. *D. pseudoargus*, bovenzijde (foto Rinie Luykx).

Foto 6. *D. pseudoargus*, onderzijde (foto Rinie Luykx).

bekend dat ze meerdere soorten spons eten. Deze *D. pseudoargus* heb ik zien eten van *Mycale micracanthoxea*, de Grijskorstspoon, al is dat niet met zekerheid te zeggen omdat de mondopening geheel onder de mantel verscholen gaat, maar de slak heb ik er meermalen op zien zitten. Broodspoon (*Halichondria panicea*) is daar vrij veel aanwezig, evenals massaal de sliertige broodspoon (*Halichondria bowerbanki*) en nog meer soorten in grote hoeveelheden.

DANKWOORD

Veel dank aan Godfried van Moorsel en Rob Dekker voor de determinatie en het verstrekken van informatie en ondersteuning van de tekst, Rinie Luykx en Janny Bosman voor de onderwaterfoto's waardoor determinatie mogelijk was en ook voor de plezierige duiken.

SUMMARY

Doris pseudoargus is recorded on the Dutch coast, in the Westerschelde and the Oosterschelde, but infrequent. In the Oosterschelde only in the western part. Now it is seen in the Krabbenkreek halfway an inner branch of the Oosterschelde. This recently observed orange specimen is identified as *Doris pseudoargus* var. *flammea*. It is the first record of this colour variety in the Netherlands.

LITERATUUR

- PICTON, B.E. & C.C. MORROW, 1994. *A Field Guide to the Nudibranchs of the British Isles*. Immel Publishing, London, 143p.
- SWENNEN, C., 1961. Data on distribution, reproduction and ecology of the nudibranchiate molluscs occurring in the Netherlands. *Neth. J. Sea Res.* 1: 191-240.
- SWENNEN, C. & R. DEKKER, 1987. De Nederlandse Zeenaaktslakken. *Wet. Meded. KNNV nr. 183*: 52 p.
- THOMPSON, T.E. & G.H. BROWN, 1976. British Opisthobranch Molluscs, Mollusca: Gastropoda. *Synopses of the British Fauna (N S) no. 8*. Academic Press.
- VALDÉS, Á., 2002. A phylogenetic analysis and systematics revision of the cryptobranch dorids (Mollusca, Nudibranchia, Anthobranchia). *Zool. J. Linn. Soc.* 136: 535-636.

e-mailadres van de schrijver:
mhollem@zeelandnet.nl